

Palaute ja arviointi oppijan hyvinvoinnin tukena

AEO-opintopäivät

Joensuu 1.10.2010

Tarja Valkonen

Viestintätieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto

tarja.valkonen@jyu.fi

Milloin opettajan antama
palaute tai arviointi
tuki minua oppijana
merkittävästi?

- Miten palaute ja arviointi voivat tukea opiskelijan osaamista, oppimista ja myönteisen minäkuvan rakentumista?
- Mitä tiedetään palautteen ja arvioinnin vaikuttavuudesta?

Palaute ja arviointi on tietoa

Verbaalista tai nonverbaalista tietoa,
jota oppija saa
tiedoistaan, taidoistaan,
käyttäytymisestään,
toimintatavoistaan tai -tyylistään,
asenteistaan, motivaatiostaan,
osallistumisestaan jne.

Valo, M. (1995)

Palaute- ja arviointiavaruus

- Palaute- ja arviointitiedon luonne?
- Palaute- ja arviointitiedon lähteet?
- Palaute- ja arviointimuodot?

Palautteen luonne

1/2

1. Kuvaileva (descriptive)
2. Tulkitseva (interpretative)
3. Arvioiva (evaluative)

Palautteen luonne

2/2

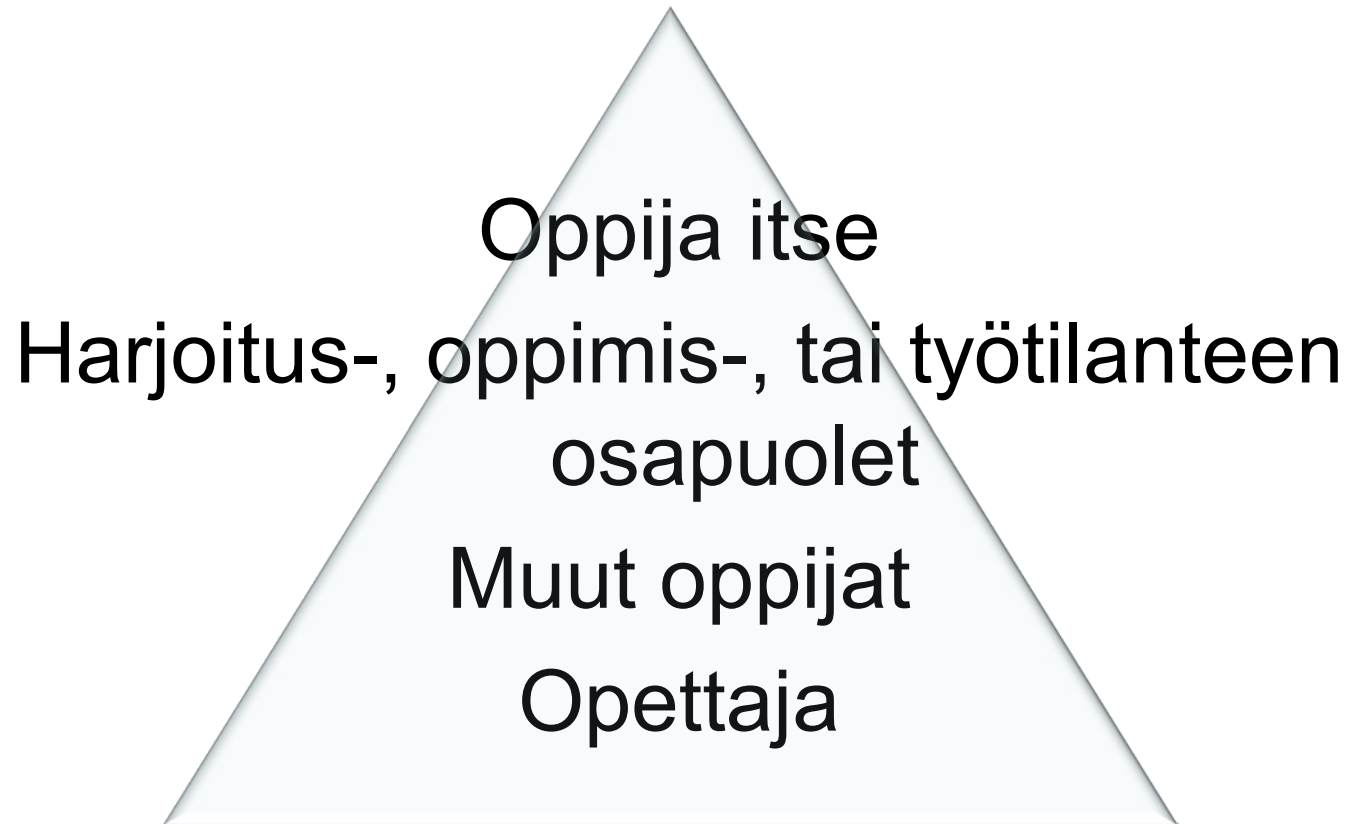
- Neutraali palaute?
- Positiivinen palaute?
- Negatiivinen palaute?

- Kehittävä
- Ohjaava
- Rohkaiseva
- Tukea välittävä

palaute

Palautteen lähde

Ulkoiset ja sisäiset palautetietot

- Ulkopuolisen palaute perustuu havaintoihin, joita on ollut mahdollista tehdä käyttäytymisestä, suorituksesta tms.
- Itsearviointi ja vertaispalaute nostavat esiin sen, mitä ulkopuolinen ei välttämättä havaitse (tunteet, suhteet, tavoitteet, aikomukset...)

Oppija on usein paras arviointitiedon lähde,

- koska tietää omat oppimistavoitteensa
- koska on ainut **asiantuntija** tilanteeseen tai suoritukseen liittyvien **tunteittensa**, **toiveittensa**, **odotustensa** jne. suhteen
- koska taito eritellä ja arvioida omaa toimintaa ja sen tuloksellisuutta **syventää** myös **taidon hallintaa**
 - metakognitiiviset taidot toiminnan ohjauksessa

Harjoitus-, oppimis- tai työtilanteen osapuolet ovat usein parhaat arviointitiedon lähteet,

- koska jakavat jossain määrin saman kokemuksen kuin oppija itse
- koska voivat tuoda keskusteluun omat tavoitteensa, odotuksensa, tunteensa jne. ja siten syventää käsitystä oppimistilanteesta, työsuorituksesta tms. ja siihen vaikuttaneista tekijöistä

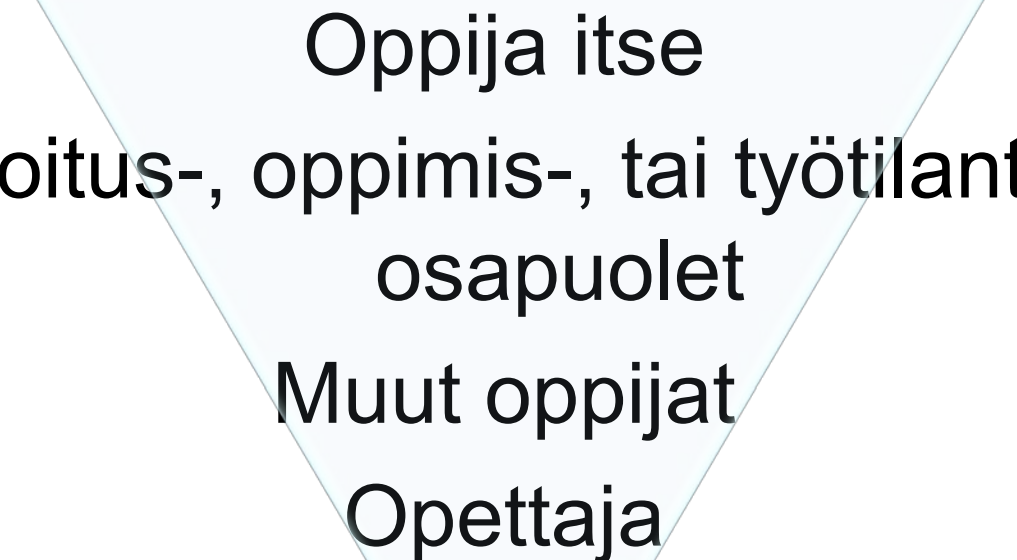
Toiset oppijat ovat usein parhaat arviointitiedon lähteet,

- koska voivat paremmin havaita ja arvioida sellaista toimintaa, jota asianomaiset itse eivät pysty refleктоimaan
- koska toisten suoritusten tietoinen tarkastelu kehittää myös omia metakognitiivisia taitoja

Opettaja on usein paras arviointitiedon lähde,

- koska hänellä on **asiantuntijan tietoa** oppimiskohteen osatekijöistä ja lainalaisuuksista
- koska hän pystyy asiantuntemuksensa ja kokemuksensa perusteella **erittelemään niitä tekijöitä**, jotka ovat johtaneet johonkin lopputulokseen
- koska hän voi palautteellaan **ohjata koulutettavia kiinnittämään huomiota** oppimisen kannalta keskeisiin seikkoihin

Palautteen lähde

Oppija itse
Harjoitus-, oppimis-, tai työtilanteen
osapuolet
Muut oppijat
Opettaja

Palautteen ja arvioinnin muotoja

- Samanaikaispalaute
- Yhteiset arviointi- ja palautekeskustelut
- Arviointilomakkeet
- Itsearviointi (yksilö tai ryhmä)
- Henkilökohtainen palaute opettajalta
- Video- ja audiopalaute
- Portfolio- tai jokin muu autenttinen prosessiarviointi

Palaute tukee oppimista silloin, kun se

1/2

- On kielellisesti ja nonverbaalisesti tarkkaa mutta ei liian yksityiskohtaista
- Tarjoaa kognitiivisen haasteen eli on riittävästi perusteltua
- On oikea-aikaista
- Kohdistuu johonkin, josta on mahdollista tehdä havaintoja

Palaute tukee oppimista silloin, kun se

2/2

- Kohdistuu sekä prosessiin että tuotokseen
- On perusteltua ja perusteltavissa
- Suuntaa oppimista (feedback → **feedforward**)
- On rehellistä ja rakentavaa
eli lisää itsetuottamusta ja -arvostusta,
syventää itsetuntemusta, rakentaa
myönteistä minäkuvaa

MINÄKUVA

(self-schema; Markus 1983)

= itseä koskevia tietorakenteita, jotka ovat muotoutuneet kokemusten kautta ja jotka jäsentävät ja ohjaavat itseä koskevan informaation prosessointia sosiaalisissa tilanteissa

- Minäkäsitys (self-concept)
- Itsearvostus, itsekunnioitus (self-esteem)
- Itseluottamus, luottamus omaan osaamiseen, kyvykkyyssuskomukset (self-efficacy)

Minäkäsitys

= Yksilön jollain tapaa jäsentynyt kokonaiskäsitys omista ominaisuuksistaan, toiminnastaan ja päämääristään

Tuntee itsensä ja ymmärtää itseään

Itsearvostus

= itseä koskeva subjektiivinen arvostus ja hyväksyntä, minäkäsityksen *affektiivinen vastine*

Yhteys esim. vuorovaikutusosaamiseen:

heikko itsearvostus voi liittyä

→ vetäytymiseen ja välttelyyn

→ argumentatiivisuuteen

→ sosiaalisten vihjeiden havaitsemiseen ja tulkintaan

Luottamus omaan osaamiseen

vaikuttaa yksilön tapaan ajatella ja käyttäytyä

- on yhteydessä itsetuntoon,
- niihin tavoitteisiin, joita yksilö itselleen asettaa,
- kuinka paljon hän panostaa johonkin
- millaisiin sosiaalisiin tilanteisiin osallistuu ja mitä pyrkii välttämään.
- miten omaa osaamista arvioidaan

Palaute ja arviointi voi kehittää minäkuva

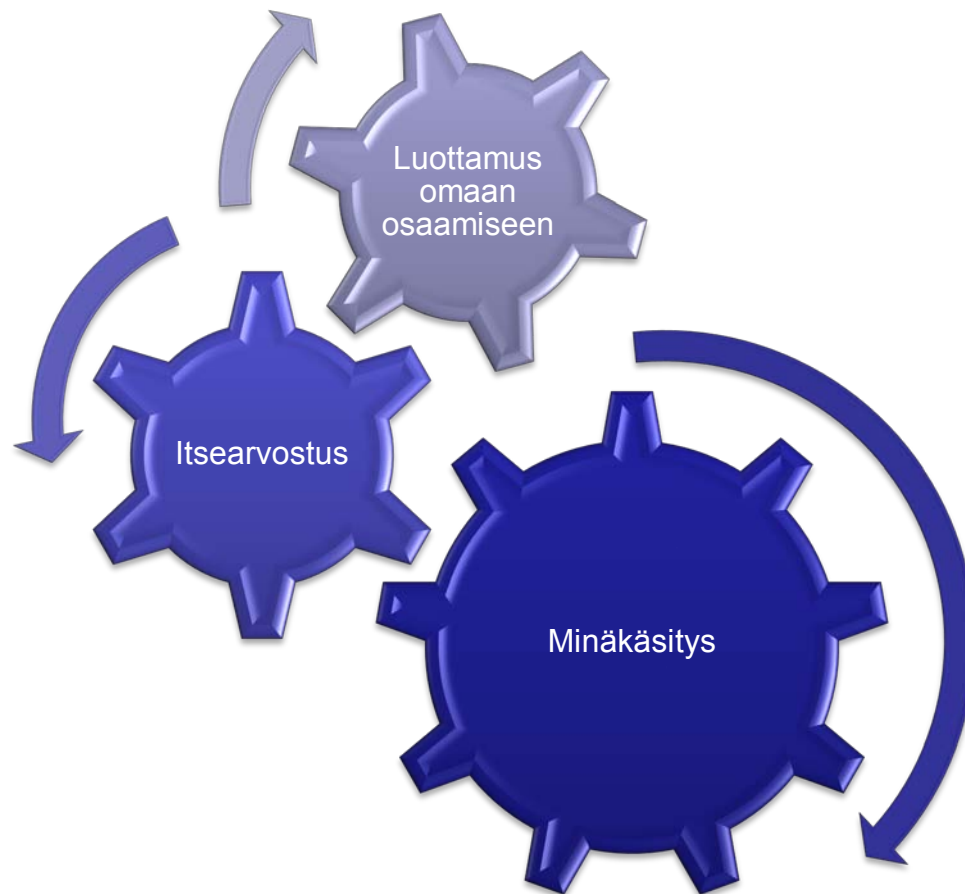
Heikko **Vahva** **(LUOTTAMUS)**

Epärealistinen **Realistinen** **(YMMÄRRYS)**

Negatiivinen **Positiivinen** **(ARVOSTUS)**

Minäkuva on osaamisen kannalta merkityksellinen, koska se on yhteydessä siihen,

- Miten toimintaan orientoidutaan
- Millaisia tavoitteita ja tulosodotuksia asetetaan
- Millainen käsitys on omasta osaamisesta
- Miten tilannetekijöihin ja toisiin reagoidaan

Onnistumisen kehä?

Palaute ja arviointi tukee osaamisen kehittymistä,

- jos oppija pystyy kokemuksiinsa refleктоimalla **tunnistamaan** ja **tunnustamaan** osaamisensa,
- jos käsitys itsestä, omista kyvyistä ja mahdollisuuksista **täsmentyy**
- kehittyy **luottamusta** omaan osaamiseen
- arvostaa itseään yksilönä

Palautteen torjunta

- Heikko minäkuva
- Matala palauteherkkyys
- Ei riittävää kykyä oman toiminnan monitorointiin
- Ei riittävää sisäistä mallia tai skeemaa taidosta
- Puolustautuminen
- Attribuutioiden hakeminen

Palautekeskusteluakin voi jäsentää monella eri tavalla

1/4

Oppijoiden tarpeiden, opetustilanteen ja käytettävissä olevan ajan suhteen. Viestintäkoulutuksessa voidaan esimerkiksi

1. Ohjata tarkastelemaan *yleisvaikutelmaa*

- oppijoiden havaintoja viestintätilanteesta ja ilmapiiristä
- menettelytavoista, osallistumistavoista tms.
- viestintätilanteen etenemisestä
- puhujista, kuuntelijoista, keskustelijoista tms. syntyneistä vaikutelmista (luotettavuus, kiinnostuneisuus, aktiivisuus..)

Palautekeskusteluakin voi jäsentää monella eri tavalla

2/4

2. Ohjata tarkastelemaan *viestintätavoitteiden* saavuttamista

- mitä opittiin
- mitä ymmärrettiin
- mitkä tekijät auttoivat/olisivat tukeneet puhujien ja kuuntelijoiden tavoitteiden saavuttamista

Palautekeskustelua voi jäsentää monella eri tavalla

3/4

3. Auttaa *viestijäkuvan* tarkentumista ja tukea *viestintämotivaatiota ja -rohkeutta*
 - kuinka osaaminen ilmeni
 - mitä taitoja hallittiin erityisen hyvin
 - mitä osaamisessa voisi vielä kehittää ja miten

Palautekeskusteluakin voi jäsentää monella eri tavalla

4/4

4. Tukea opitun tai hallitun *siirtovaikutusta* oppimistilanteen ulkopuolisiin tilanteisiin
 - miten tätä voi soveltaa
 - toimisiko tämä sama periaate tai toimintatapa muissakin tilanteissa
 - miten kannattaisi muissa tilanteissa toimia toisin
 - mitä muita tapoja olisi toimia samankaltaisissa vuorovaikutustilanteissa

Palaute ja arviointi on arvon osoittamista!

- Mitkä ovat ne arvot, jotka ohjaavat toimintaani opettajana?
- Mitä arvostan?
- Miten kielellisesti ja nonverbaalisesti ilmaisen arvostukseni?
- Mistä oppija havaitsee, että hän on arvokas?

Kirjallisuutta

Geddes, D. & Linnehan, F. 1996. Exploring the dimensionality of positive and negative feedback. *Communication Quarterly* 44, 326-344.

Kostiainen, E. 2003. Viestintä ammattiosaamisen ulottuvuutena. *Jyväskylä Studies in Humanities* 1. Jyväskylän yliopisto.

Ruohotie, P. 1995. Työsuorituksen arviointi ja palautteen antaminen. Teoksessa R. Turpeinen (toim.) *Ammattitutkintojen ja näyttökokeiden teoreettiset perusteet*. Helsinki: Opetushallitus.

Ruohotie, P. 1999. *Oppimalla osaamiseen ja menestykseen*. Helsinki: Edita.

Kirjallisuutta

2/2

- Valkonen, T. & Suomalainen, E. 2000. Puheviestinnän opiskelijoiden kokemuksia palautteenantajaksi oppimisesta. Teoksessa M. Valo (toim.), Nykytietoa puheviestinnän opetuksesta. Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitoksen julkaisuja 20, 206 – 233.
- Valkonen, T. 2003. Puheviestintätaitojen arviointi. Näkökulmia lukiolaisten esiintymis- ja ryhmätaitoihin. Jyväskylä Studies in Humanities 7. Jyväskylän yliopisto.
- Valkonen, T. 2009. Ryhmätöiden arviointi ja vuorovaikutusosaamisen kehittyminen. Virke 2, 10–13.
- Valo, M. (toim.), 1995. Haasteita puheviestinnän opetukseen. Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitoksen julkaisuja 14.